

A KOLUTI REMETE

VIRÁG GÁBOR

I.

1819. augusztus 14-én mintegy kétezer – főleg közép-bácskai – ember megtámadta a zombori megyeházat, hogy kiszabadítsák a koluti remetét, Szent Miskát, Frankovics Mihályt. A megostromlott vármegyeházat a csendőrség és a katonaság mentette meg, vérontásra is sor került, mígnem a tömeg széteszlott.

Írásomban nem foglalkozom a mozgalom előzményeivel és egyházi vonatkozásaival, mert azt már előttem korábban mások megtették. 1890-ben Bende József *A Szent-Miska-féle vallási mozgalom keletkezése és lefolyása*¹ című írásában részletesen foglalkozott ilyen szempontból az eseményekkel, majd pedig Silling István a *Magyar Szó* 1989. május 6-ai számában írt a hamis remetéről. Ellenben egyikük sem érintette részletesen azt a gazdag peranyagot, amely a Vajdasági Levéltár Bács-Bodrog vármegye 1819. évi állagában található. Az ott olvasható jegyzőkönyvek, jelentések, latin nyelvű vádiratok a Szent Miska néven ismert vallási mozgalom szellemi vezérének, Frankovics Mihálynak adatai, bajsai, csantavéri, küllödi, monostorszegi, ómoravicai, pecellói, rogaticai, szenttamási, vepródi, zobnaticai – összesen hetvenhárom – követőjének és hívének vallomását és viselt dolgait tartalmazzák.

Ez a peranyag már csak azért is figyelemre méltó, mert a koluti remete Gobby Fehér Gyula *Szent bolond* című regényében életre kelt. Az író ezeket a dokumentumokat nem ismerte, csak Bende József írását olvasta, a többi az írói fantázia szüleménye.

Olvasva a per anyagát, eljátszadoztam a gondolattal, vajon az események *megregényesítése* után negyedszázadra időszerűek-e ezek a dokumentumok? Érdemes-e velük foglalkozni? Azt hiszem, igen. Talán akad majd irodalomtudós, aki összeveti ezeket a regénnyel, következtetéseket von le belőle az írói képzelőerő megjelenítőerejére vonatkozólag.

Közlésében – a terjedelem miatt – a dokumentumok általános jellegű latin nyelvű bevezetéseit, záradékait elhagytam, ugyanakkor igyekeztem azokat időrendiségbe szerkeszteni. Írásom második része a perbefogottak vádiratával és a kiszabott büntetésekkel foglalkozik.

A kevésbé tájékozott olvasó felvilágosítása céljából szólok néhány szót a mozgalomról és Frankovicsról.

Ki volt ez a Szent Miska? Polgári nevén Frankovics Mihály, kupuszinai születésű szücsmester, aki az 1810-es évek végén vallási zavarokat idézett elő a vármegyében, azzal, hogy megteremtette a kordát-viselők társulatát. Szent Miska önmagát remetének és szentnek hirdetve el akarta hitetni az emberekkel, hogy ő a betegeket – felettük imádkozva – különös isteni erejével képes meggyógyítani.

A terebélyesedő mozgalomra Csányi Nagy Imre kishegyesi plébános 1818. június 1-jén kelt levelében hívta fel a kalocsai érsekség figyelmét, valamint a remete működésére. Levelében előadja bizonyos *Vrankovics (sic!) Mihály, kupuszinai születésű, 26–28 éves, mesterségére szücs, önmagát remetének és szentnek hirdetve, azt is elhíhetni akarja a hívekkel, hogy ő a betegeket – azok fölött imádkozva – különös isteni erővel képes meggyógyítani, s mint ilyen bizonyos előírt szabályokkal ellátott új vallási – úgynevezett kordát társulatát viselők (korda, a szerzetesek kötélszerű deréköve, V. G.) – igyekszik a főmegyében létrehozni, jelentvén egyszersmind, hogy az ő hívei, mint a többi plébániabeliek közül már sokat elcsábított, kik csoportosan mennek a hírhedt férfiúhoz . . . , hol az a hozzá menőknek kordát, az annak felvételét és viselését előíró szabályokat, melyekben teljes és nem-teljes búcsúik nyeréséről is van szó, továbbá motyá-nak nevezett bizonyos cédulákat osztogat, sőt laikus létére az illetőknek, főleg betegeknek, kézzátétellel még áldást adni is merészkedik.*²

Csányi Nagy Imre plébános a hivatalos jelentéshez mellékelve beterjeszti a kordaviselés által nyerhető búcsúkat tartalmazó iratot, egy motyát, és a hegyesi hívek közül beiratkozottaknak, összesen 99-nek névsorát.

A kérdéses motyát Kádas Kata hegyesi lakostól kobozta el a plébános. Íme annak szövege:

Atyának és Fiúnak és Sz Lelek istennek Neviben Amen

Jésus:

Mária:

Joseph

Ezen Leveletem hagyom ez világon szentsíges Leo Pápának, Isten szolgájának, Leó Pápa küldi maga ötsinek Károly Tsásárnak

Ennek az Levelnek oly erejevagyon aki öttet el ohyvassa, és halgatya, 100: napi bútsút nyer semmi nemű állapot neki nem árthat, valya mely háznál leszen

ezen levél abba a hazba semmi nemű Boszorkánság nem árthat, amely háznál terhes aszszony volna vegye magához, és mongyon három Miatyankot és három Üdvözlégy Mairát, a Sz, haromság tisztelétire, mingyárt Szerentsésen szül. És valaki magánál hozrodta ezen levelet, az maga ellensegit meggyöze, meg keresztelkedven a Kristus urunk kerezitivel, így legyen en előttem uttánam, és föllöttem, ó engem őrizzen éjel és nappal és minden oraban, minden féle veszedelemtül, az ördögnek intselkedésétül, Szentelyen meg engem az úr Jézus Krisztus az ő nagy Kínýával, és Sz. vére hullajtásával, mely Sz. oldalából kifolyt és ki tsurgot, ami üdvöseünkért, őrizze ami lelkünket az örök életre őrizze ami lelkünket és testünket az örök halatul és veszedelemtül es minden elensegeinktül hogy minekünk ne artson. Agyn nekünk erőt az ur Jezsus Kristus, Maria-Jósef hatotszor gondolkodjatok az én előbbeni sok kinaimrol melyeket erettetek szenvettem hogy hiaba ne eskügyetek, minden hiáavalóságért, álnok bizonságot ne bizonyiatok atul őrizkedjete, és a szegint meg ne útálljatok, Gazdagságot gonoszul ne szaporitsátok, Atyátokat, Anyátokat és nalatoknal őregebbeket meg bötsüljétek, árváknak özvegyeknek pártýokat fogjátok kiért en adok néktek örök üdvösséget.

Én Jezsus Kristus parantsolom néktek az örök kín alatt az ti lelketekert hogy éltek, hogy én vagyok az Igaz isten fia, Sz Istenségemnek erejében hogy én irtam ezen levelet magam kezimmel, és aki ennek nem akar hinni. legyen Kárhozot, és az én országom nem látya, és az bünei meg nem botsájtatnak, és akinél léssen ez a levél, s oda agya másnak hazaba és leirja, avagy el olvassa, annak az e(m)bernek is büne anyi volna mennyi a tenger fővénye, avagy az égen a tsillag, mind meg léssen engedve, aki ezen levelet tudna és nem akarná le irni magának, avagy maga házánál tartani, azon sem lesze iste áldása és Kárhozot legyen örökön örökké.

Utolsoztor parantsolom néktek azon parantsolatot Igen megtartsátok, és úgy viseljete magatokat amin az úr Jezus Parabtsolta, aki is születet a Szüz Máriátul a Názáretbeli Jészú a zsidóknak királyá.

Ezen levelem kiadatott Rómából Leo pápánál minden keresztéány embernek, a Názáretbéli Zsidóknak királyoknak tisztelétire és ditsőségire Ki él és uralkodik az Atyával, és Sz, Lelekkal örökkön öröké Amen. 1809-dik

Én, Jézus Krisztus Parantsolom nektek Istennek egyetlenegy fia az Isteni hatalommal elsöben, hogy ünnepnápokot megszenteljétek, ati hasznaitokat ne keresétek mert attam nektek hat nápokát adologra az hetediket magamnak tartottam, hogy engemet azon napon dicsérjete. Úgy ajót gonoszra ne fordítsatok álnok törvényeket a jóknak ne tartsatok, higgyete, hogy énvagyok a Jezsus Kristus az Istennek Sz, Fia Születet Szüz Mariatul Isteni hatalommal. Irtam ezen levelet saját kezemmel.

Masozzor, hogy Rosz tselekedetektül magatokat megtartsátok és jöszándégbán legyetek, egymást szeressétek, böjti napokat megtartsatok.

harmatyor, ha azt tselekedni nem akarjátok az én orvosságom meg nem látjátok, és fogtok gyakorta büntettetni, tüzzel, vízzel és döghalállal és háborúsággal, ha pedig ezeket tselekedni nem akarjátok, és emellet magatokat meg nem jobbítjátok, meg foglal benneteket örök tüzel és kinokkal ostorozni, el küldöm az Királyt királyra, Urat az Urara, várost az városra, fiat az attyara, leant az Annyara, és ötset az Batyara, és fel emelem kezemet, Istentelenségeket ereszték reatok és fekete madarakat, és nem is tutok mit mivelni, mely üdőben az Világ végződik, leküldöm az igazságnak hegyes törít, fog lenni nagy vér ontás.

Negyetzer kérek benneteket, az én haragommal és igazságommal az én szeretetembül hogy ti Szombat napot megtartyátok az én Szüz anyámnak tiszteletire, mely ti erettetek legtöbbet könyörög én naalam, mert ha ő erettetek legtöbbetnem könyörögne, Régen régen el vesztettek volna kárhozójaitok miat.

Ötözör, parantsoltatik örök kí(n) alat, és szenvedés alat Öregeknek és ifiaknak, hogy Szent Egy hazba mennyenek, és ott bünöket megvallyak és meg sirasak

A főszentszék értesítette az egyházmegye plébánosait Frankovics működéséről, de ő tovább folytathatta ténykedését, mert voltak támogatói egyházi és világi körökben.

Természetesen sem az egyházi, sem a világi hatalomnak nem tetszett a *Szent bolond* – ahogyan Gobby Fehér Gyula őt regényében nevezi – működése, aki híveit gyülekezésekre, búcsújárásokra buzdította, ezzel a hivatalos egyházzal való engedetlenséget szította. Ennek következményeképpen 1819. április 11-én elfogták, és a zombori megyeházára vitték.

Az álremele lefogásának előzménye az az évi a virágvasárnapra meghirdetett búcsú és koluti templom új oltárának felszentelése volt. Erre az alkalomra hatalmas tömeg csődült Kolut felé. A búcsújárók egy része 1819. április 2-án átvonult Moravicán. Az átvonuló menetről Márffy Sándor helybéli jegyző jelentést küldött a megyének:

Tekéntétes Fő Bíró Úr!

Kegyés Jó Uram!

A' mende monda valósággá vált, a' mennyibe ma déli egy és két óra közt – egy úgy nevezett Bútsú járó felekezett érkezett hozzánk – innen pedig Pacsérra ment, illy számmal formán;

Szamarokon jött az Avantgárda – szám szerént 25

Ezt követték a" Lovagok No. 48

Ezek utánn ment az éneklő gyalogságnak

tsoportja, férfiak lehettek többen mind 200

*Az Asszonyok lehettek két anyyan, és így 400
Ezek után mentek, victuálékkal, vén assz
szonyokkal, és gyermekekkel rakva kocsik No 54
Ezek leg fellyebb is Csonopláig vagy Nemes Militútsig mehettek ma.
Annyi Pántlikát mint itt van a' Juhász botokon a' szamarosoknál, a' meztelen
kaszákon, a' Lovasoknál, a' Lovak fülein, a' szent bárkákon, és kivált a' fehér
ruhákba öltözködött, és a' sereg közepén menő szüzeken Asverus Király Lako-
dalmába se lehetett látni.
Köztök van é a' Szent Remete? nem tudni, mert esmeretes formájába ugyan nem
látatott – azt lehet rólok mondani igazságosan, hogy senkit sem szóval, sem
tselekedettel nem illettek rozszúl, a' mit sietve eként hirre tevém maradtam
Tekéntetes Fő Bíró Úrnak!*

*Alázatos szolgálja
Márffy Sándor m.p. morovitzai Jegyző*

Márffy jelentésére Antunovics Károly szolgabíró azonnal megtette a szükséges intézkedéseket, majd Kolutra ment. Itt a nyomozásra kiküldöttektől megtudta a búcsúsok tartózkodási helyét, meg hogy a remete nincs közöttük. Fegyveresek kíséretében eléjük ment, kérdőre vonta őket, kinek a felhívására és mi célból jönnek Kolutra. A búcsúsok elmondták, két asszony és egy férfi – ezek Horváth, másképp Gantza József csantavéri és Kecskés Klára, valamint Ács Kata topolyai asszonyok – községről községre járva felszólították őket, jöjjenek Kolutra, mert a Szent Anna tiszteletére emelt oltárt most szentelik fel. Ez alkalommal a legnagyobb bűnösök bűnbocsánatot és búcsúkat nyernek, azt is meghagyták nekik a szervezők, ki-ki a lehető legszebben öltözködjék fel, különösen a leányok koszorúkkal, selyem szalagokkal és virágokkal legyenek ellátva. A faluba érkezők száma igen tekintélyes volt: 1282 lelket, 251 kocsit, 32 lovas, szamarakkal 34, mindannyit kordával övezve, a kocsikban pedig hét elrejtett kaszát, négy harangocskát és két zászlót találtak a kivezényelt hajdúk. Koluton még vagy hetven kocsi és mintegy hatszáz búcsújáró volt összeseregelve. A tömegre való tekintettel a szolgabíró engedélyezte, hogy másnap, virágvasárnapján szentmisét hallgassanak.

Miután a sokadalom széjjeloszlott, április 11-én éjjélkor a szolgabíró a koluti plébánián elfogatta Frankovics Mihályt, tanítványát, Horváth József és Futó József kocsist, aki odafuvarozta a remetét. Április folyamán azután nagyon gyorsan horogra akadtak társai és a mozgalom terjesztésében közreműködők.

Először Lélek Károlyt fogták le 1819. április elsején. Azonnal kihallgatták.
1. Mi a neved, Hány esztendő, Mitsoda vallású és hová való vagy?

Lélek Károly 25 esztendőös nyötelen Pápista Monostorszeghi Lakós vagyok, és Varga mesterséget viselem.

2. *Miért vagy fogva?*

Amidőn a Kolluthi Tisztelendő Plébános Szuhányi Úr Contractussa végett a Tekintetes Deputatio Kolluthon lett volna, Tekéntetes Vojnits Antal fő Sz: Bíró Úr egy kis Bíró-t küldött volt érettem és engemet egy bizonyos Mihály nevezetű szűtsüinktől – ahonnan a ruhámat akartam haza vinni – talált, és a falu házához vezetett.

3. *Nem elegendő ok az hogy a ruháért mentél Kollutra és azért vittek a faluházához, hanem vald meg igazán mi okra nézve mentél?*

Azért hogy a ruhámat hozzam el, és a Tisztelendő Plébános Úr tartoztatott Kolluthon mind addig hogy ott maradjak míglen Frankovics Miska el jöve, kivel is annak előtte már egy hétig Kolluthon voltam és ajtatoskodtam, ahol is említett Plébános Úr vélünk együtt imádkozott és énekelt a midőn a nép hol a Miska Quartélyán, hol a Templomban öszve jött – és engemet minden szerentséltenségemben tsupán tsak a Kolluthi Plebanus hozott mivel ő biztatott mind engem mind a Miskát, hogy ne féljünk semmit is, ő léssen mindezekben pártfogónk, és minden Tselekedetünket jóvá is hagyta.

4. *Mikor ösmerkedtél a Miskával és Mitsoda Szövetséged volt véle hogy éppen őtet vártad Kolluthon és mi végre vártad?*

Mikor Monostorszegre jött a Miska, ösmerkedtünk meg véle, és hozzá sokszor menvén, nála Imádságos könyveket olvastam, és mivel Istenfélű ember vagyok, azon okra szöveteztem véle öszve, és Kolluthon bé vártam.

5. *Midőn öszve jöttél véle – amind mondod a bé fogadás előtt – hová mentél említett Miskával, és mit tsináltatok?*

Roglatitzára mentem Miskával együtt Pilaszanovits Jakab Úrhoz, mivel hallotta hogy Isten után Betegségében a Miska rajta tudna segíteni, betegségiben segítségül legyen, a hol is az említett Miska Szent Mária Czéh Képeket osztogatott, és azért közel 900 forintokat – hogy Jésum, Maria Sz: Anna oltárját a kolluthi Templomban készétesse, amely már föl is szenteltetett a Kolluthi Plébános Úrnak adott a többi ajándékokat pedig magánál tartotta.

6. *Mi hozott tégedet erre az életre, és miért hagyta el a mesterségedet holott abbul éltél és miért kaptaszkodtad magadat a Miskához, és ilyen tilos életben fetrengesz, nem biztatott e valaki erre?*

Az ajtatosság végett, mivel szerettem az imádságot, és azért a mesterségemet el nem hagytam mindaddig míglen említett Miskával meg nem ösmerkedtem és akkor kesztem vele járni, és amidőn Kollutra mentem az oda való Plébános Úr amind már mondottam volt, biztatott, hogy el ne álljak a Miskátul, hanem menjek hozzá a Szállására, és ottand üzem a mesterségemet, mivel Tsizsmadiánál volt szálvá, ahol semmi bántásom nem leszen.

7. *Vagynak e még több Társaid és kik azok?*

Miskán kívül vagyon még Tokody Mártony Baján de ez már túlünk el állott.

8. *Voltál e fogva vagy katona?*

Sem fogva sem katona nem voltam.

1819. április 9-én hallgatta ki Csonoplyán Fajszi Antal vepródi számadó juhászt Vojnits Máté. Ő volt ez alkalommal a Kolutra menő búcsúok vezetője.

1. *Mi a neved, hány esztendő, mitsoda vallású, hova való, milyen sorsú és vagyonu vagy?*

Fajszy Antal 32 esztendő R catholicus, Madarassy szülemény, mostanában Futó István Veprovatzy Lakosnál Számadó Juhász vagyok feleséges, minden vagyonom 92 darab birkából ál.

2. *Miért vagy fogva?*

Nem tudom.

3. *Folyó hólnapnak 4-dikén több számos minden féle néppel, Szamarasokkal, és Lovasokkal, Gyalogosokkal, és kocsin utazók Frankovics Mihály hamis Remetének oktatása mellet Közbátorságnak Törvénye ellen Botokkal, és Kaszákkal fel fegyverkezve Kolúthra menvén és általam Krusevlye, és Sztanisics között meg áléttatván, te mint egy kapitánya az utazóknak Tettes Ns Vármege Parancsolatjának, mely által tikteket visza útasétotam, ellene szegezvén magadat, minyájuk nevébe azt kiabáltál nem megyünk visza, és azért fogatattál meg?*

Igaz az, hogy azon nap, midőn Krusevlye, és Sztanisis között ország úton többi utazókkal, kik Kolúti Templomban Jesus-Mária, Szt Anna nevében, általunk fel áléttatott Oltárnak fel szentelésére rendelttet virág vasárnap való napra Sz Remete által utasétattunk, meg áléttatunk vólna, én mint többi utazó népnek igazgatója első ki állotam, és arra az parancsolatra, hogy visza térjünk meg is feleltem, hogy mivel már idáig jöttünk már vissza nem megyünk, mind ezeket pedig semi roszbúl sem mondtam, valamint hogy botjainkat, és kaszánkat is, és Kaszákat is nem rosz végbül, hanem mind egy czémerjünket díszesség okáért magunkal hoztuk.

4. *Ki hivatott beneteket össze az Tettes SubvIspány úr Szálására, és vólte véletek együtt, mindenütt a volt? a volt Remetére vald meg?*

Én minyájáról szólni nem tudok, hanem magamtúl mondani, hogy én egy jókora nap Keletrül minden este előttem meg jelent Csilag által emlétet Sz. Remetéhez vezettem el, úgy többi emberekkel hozá álván, egymás által, és Leg-jobban T. V: Ispány úr Csósze által Virág vasárnapi nap előtt való pénteken öszve jövetelünknek határ napra hirdetett ki, oly parancsolat mellett – minden, hogy minden Juhász Kolúthi Plébános úr részére egy egy jó bárányt magával hozza. Remetét el indulásunkor Tettes vIspány Úr Putriánál látam, de utazásunkba tudtomra vélünk nem vólte, hanem midőn meg

fogatattam mint egy árnyék képében látam eötet, sőt újalis integetet fenyegetés képpen. hogy engedetlenkedni ne merészeljem, azértis mindgyárt a möre parantsoltattam mentem, sőt azokat is meg intetem, akik meg fogattattásomat elenezték, hogy békességben légyenek.

5. Menyit adtal Kollúton felálítatott Óltárra, és kinek, vald meg, és voltálé még valaha fogva?

Én 13 fkat attam, és azokat Tettes Vispány Vojnits Fábían Úr kertészénél lettettem, fogva sohasem vóltam.

Horváth, másképp Rosz kocsi Jóskát április 13-án Almáson fogták valla-tóra. Ez a jegyzőkönyv azonban nem található az állagban.

Ugyancsak április 13-án vallott Futó Jóska Bendek Antunovits Károly megyei alszolgabíró előtt. Azért fogták le, mert ő szállította kocsiján Frankovits Mihályt Kolutra.

1. Mi a neved?

Futó Jóska és Bendek.

2. Mi hütű vagy, házas vagy é, hány esztendős, és melly sorson lévő ember vagy?

Romai Catholicus hitű, és házas vagyok mint egy 25 esztendős leszek, és Tekintetes Vojnits Fábían V: Ispány Úr szállásán 3 esztendőn óta Csósz vagyok.

3. Miért Fogattattál meg, és miként vasaltattál meg?

Azért fogattattam meg Kolluthon, mivel a Remetét Frankovits Mihályt éjszakának idein saját kotsimon Kolluthra vittem, és a Strázsáknak meg szólítására nem akartam meg állani, hanem közöttük köröszkül vágattam.

4. Tudván hogy a Remetének nem szabad Kollúthra menni, miért bátorkodtál ötet magad kotsiján, Kolluthra elvinni északának idein?

Én nem tudtam hogy szabad nem legyen, mivel a Kolluthi Plébános Úr aztat hirdette a Templomba, hogy ennek utánna bátran kiki Kolluthra jöhett, főképen pedig a Pünkösdi Ünnepekre, és Keresztelő Szent Jánoskor.

5. Miképen mentetek a Plébános udvarába, és ki nyitotta ki a kaput?

Horváth Joska a ki vélem jött Kolluthra, bé menván a kiss kapun a melly nyitva volt, és ő nyitotta ki a nagy kaput.

6. Hogyan lehet az, hogy a társad nyitotta volna ki a kaput, aki is, a kiss kapunn bé nem mehetett, mivel a Kolluthi Plébános Úr mindenkor estvéli 7 órakor bé szokta zárni, és rekejteni az udvarát?

Nyitva volt a kiss kapu és bémehetett.

7. Ha tehát a kiss kapu nyitva volt Plebános Úr szokása ellen tehát tudni kellett néktek, hogy tiktetek Kolluthon vártak, vald meg! Nem jelentette é meg azeket néktek a Remete Frankovits Mihály?

Vártak é vagy nem, azt nem tudom, és nem is hallottam, elég az hogy az ajtó nyitva volt.

8. *Mi bérért vitted a Remetét magad Kotsiján Kolluthra és meg fizette é?*

Négy forintokért vittem, a mellyeket még meg nem fizetett.

9. *Miképen ígérhetett ő 4 forintokat, mivel 30 krajcárnál több nem lévén nála?*

Én nem tudom, talán regvel kifizetett volna.

10. *Mind ezeket meg vizsgálván ki tetszik, hogy egy hazug ember vagy, mivel te azt a Remetét igen jóll ösmértedd, mivel nálad is tartzkodott, és azt is tudtad, hogy Kolluthra való menetel erősen el vagyon toltva, még is bátorkodtál áthágni azzat illy formán te voltál az ő társa és elrejtője.*

Én nem voltam, mert nálam nem volt, tsak kétszer.

11. *Ha nálad kétszer volt, tudván azt, hogy mindenütt keresik személyét, miért nem nyilatkoztad ki holl létét, és miért nem adtad át a Törvényess Kezekbe?*

Tudtam ugyan hogy mindenütt üldözik és személyét keresik, de könyörületességből, és sajnálkozásbul nem adhattam által a törvényess kezekbe.

12. *Kinél tartózkodott az a Remete Zobnaticán legtöbbit?*

Kormányos János nevezetű kertésznél a Putriba, a melly Putri Tekintetes Vojnits Fabián V: Ispány Úr Zobnaticzai Pusztán vagyon, némellykor pedig a Juhászoknál, és másoknál is, de mindőg azonna tájon.

13. *Gyohontál é ezenn Remetének?*

Én nem gyohontam, hanem hallottam Almáson, hogy Horváth Joseph gyohont volna néki.

14. *Adott é enni a Kolluthi Plébános Úr müdön a Remetével hozzája jöttetek, és mitt szállót hozzátok?*

Plébános Úr cseléd szobájába adott enni mind a hármunknak, de a Remete tsak két falatot evett több nem kellett nékie, és csak sétált a szobába, hozzánk reggelig semmit sem szólott, hanem reggel utasított falu Házához.

15. *Azt a summa pénz Bankóba mellye léssen 170 forint és ezüst pénzt valami 36 darabokat, fekete kendőben, hol vetted és ki adta?*

Kolluth Helység házánál adta a Remete, hogy Plebániára, de nem cselekedtem oda menni.

16. *Voltál e már valaha fogva vagy katona?*

Nem voltam soha.

Fajsi Imre csantavéri céhbeli takácsmestert Latinovits Sándor alszolgabíró hallgatta ki Topolyán április 14-én. A vallató a mester esetének rövid leírását adta:

Folyó Esztendei Martius Holnapnak 21-ik Napján Fajsz Imre Csantavéri Takáts elfelejtván az magával született Anyja Szent egy házi parantsolatokról, bizonyos Frankovits Mihály Nép ámétó Remete Társaságát fel fogván árra

fakat, hogy az Nép áméto Remetét Szent Atyának nevezte 's hogy érette kész is meg halni önként. Csantavéri Korcsmába tele torokkal, és minden félelem nélkül kiáltván utánna Romai Hiten lévő Egyházi Rendet betsteleníteni el nem pirúlt ezen szavakkal: *Hogy többet ér Szent Remetének egy szava, mint valamennyi mi Papjainknak tette.* kimyilatkoztatván azt is illy ki fejezéssel, sipkájához nyúlván: *Uram Jesus Krisztus, Boldogságos Szűz Maria Szent Anna Asszony hozd el a mi Új Királyunkat.* Ezen mondását vitattya Vinczer Antal Tanú, Előbeni kitételt pedig Vintzer Antal, és Ambrus András Bizonyosságok, mind ezeket Fajszi Imre ön vallásába nyilván nem tagadja, hanem hogy mondotta é vagy sem mivel részeg vólt semmirül sem emlékezik és minden Társaságot tagad.

Az eset rövid leírásához csatolja Fajszy Imre kihallgatásának jegyzőkönyvét, mintegy nyomatékosítva jelentését.

1. *Mi a neved hova való, hány esztendő, mitsoda sorsú és vallású vagy?*

Fajszy Imre, 50. esztendő, feleséges, 3 gyermek atyja, pápista, csantavéri lakos és céjbeli (céhbéli) takács mester vagyok.

2. *Miért vagy fogva?*

Csantavéri Nagy vendégfogadóba 21-én, márciusba folyó esztendőben ittam. Mit beszéltem, mit nem, nem tudom. Korcsmáros feladott.

3. *Jól tudod te azt, mit beszéltél. Hanem valld meg, hol és kik azok, akikkel különös Társaságot s mi végre koholtatok.*

Én semmi Társaságrúl nem tudok, sőt azt sem tudom, hogy mit beszéltem. Kérdésben folyó üdőben mert igen pálinkás voltam.

4. *Ime, Vinczer Antal korcsmáros azt vallja szemedbe, hogy te ezeket minden félelem nélkül bátorokdál ejteni többet ér Szent Remetének egy szava mint valamennyi papoknak tette, tovább sipkához nyúlván Uram Jesus Krisztus, Boldogságos Szűz Mária Szent Anna Asszony, hozd el a mi új királyunkat. Ezek zenebona indító szavak és Felség megbántás jelentő szavak. Ismérd tehát, valld meg, kikkel, hol s mi végre koholtátok a ti Társaságtok, s ki annak előljárója?*

Én semmi előljárórú, úgy semmi Társaságrúl nem tudok. Azt sem mondhatom, hogy a most elől adott Vinczer Antal által szavakat mondottam-e vagy sem, mert részeg voltam.

5. *Hejába tagadod, mert nem csak Vinczer Antal, hanem Ambrus András is hallotta ezeket, hogy te Remetét Szent Atyának nevezted, és hogy azt feleltél, hogy kész vagy meghalni Szent Remetéért. Tovább azt vallod, hogy te részeg voltál, ellenben mind két bizonyág vallja, hogy nem voltál, azért valld meg mindeneket!*

Lehet, hogy mondtam, de nem emlékszem reá.

6. *Próbát ember vagy te már, mert egynéhány esztendő előtt Madarason is zenebonát tettél, honnand ki is csapattál igaz ez?*

Engem ki nem csaptak, mert én böcsületes levelet kaptam.

7. *Voltál-e fogva vagy katona?*

Madarason, hol zenebonáskodtam fogva s büntetve voltam. Katona nem voltam.

Kormányos János bajsai lakost is áprilisban tartóztatták le. A bűne az volt, hogy *putrijában* rejtegette vagy három hétig Szent Miskát, ezért fogták le. Valatója, Antunovics Károly megyei szolgabíró volt, aki április 27-én hallgatta ki:

1. *Mi a' neved, hány esztendő, hova való, mitsoda sorsu, és vallású vagy?*

Kormányos János szabadkai földön születtem, 33 esztendő, feleséges, Pá-pista, Tekéntetes Bajsai Vojnits Fábián Vispány Úrnál Kertészképpen szol-gálok.

2. *Miért fogatattál meg?*

Remete miatt.

3. *Kinek javaslatából, és utasításából fogadtab bé Remetét Frankovits Mihályt a' Putridba?*

Ripczó névű Topolyai lakós hozta hozzám Kotsiján.

4. *Te talán az előtt is esmérted azon csalfa Embert – hogy oly Könnyen szállást adtál nékie? Miért mérészeltél azt meg tenni T(ekinte)tes Uraság engedelme nélkül?*

Én mint jó embert fogadtam bé nem is vétett senkinek – azt sem tudom, hogy csalfa ember vólna.

5. *Mitsoda tsudákat tett légyen azon Remete Roglaticzán? Mi módon gyógyította betegeket. Kiket és hogyan oldozta fel a' Bűneseket? Gyónás által é? a' vagy predikállás által, és mitsoda oktatással botsájtotta el magától őket? beszédével Környülállásosan?*

Egyébb tsudát nálunk nem tett, hanem tsak imádkozott és énekelt. Betegeket nem gyógyított – azután se gyónását – se prédikállását – sem pedig oktatását nem láttam – tsak hogy énekelt és imádkozott.

6. *A' Te feleséged meg gyovont nékie – hol – és hányszor? hát Te meg gyóntál é?*

Se én – sem pedig feleségem – meg nem gyónt nékie – hitelni meg merem egész házi tselédemmel.

7. *Mennyi Ideig tartózkodott nálad a' Remete? hoztak é nékie az emberek alamizsnát: mit? mibe: és azt hová tette – avagy Kihez Küldette?*

Tsak három hétig volt nálam – a' jövevények egyebet nem adtak ki egy ki két krajczárt vetett nékie azt hová tette? nem tudom.

8. *Ki szóktette a' Remetét Pilaszanovits Máté Úr Korcsmájátúl Processióul – hova utasította és hol tartózkodott még annak utánna valami öt napig?*

Se azt nem láttam, hogy valaki a' Remetét el szóktette vólna – de még azt sem, hova utasította vólna – mivel ő a' Processióba jelen se völt – azután

Fútó Benedek Ttes Uraság Csősze magához vette – azontúl többé nem is láttam.

9. *Voltálé fogva – a' vagy Katona?*

Nem voltam.

Szeles Trézsi, 16 esztendőös hajadon leány, pápista, Vojnits Fábián alispán cselédje – akinek vallomására még visszatérünk – augusztus 30-ai vallatásakor megerősítette Kormányos szavait: *le teendő hite mellett valya, – hogy Anno 1819 minek előtte az hamis Remete el-fogatotatott volna, Zobnaticán, Tettes Vojnits Fábián Vice Ispány Úrnak Csőszénél Kormányos Jánosnál három hétig tartózkodott légyen – hova külömbféle Helységekből sok nép járt, a' mennyire emlékezik Topolyáról, Csantavérről, Szegedről, Bajsáról, M. Theresiopolisból, Dorozsmáról és Ludasról – esméri, hogy Topolyáról voltak e' következendők, úgy mint: Csernai Pista, Parulás Pista – Csantavérről Gantza József – Zobnatitzáról Sztatka József, többeket a' Tanú nem esmért.*

Frankovits Mihály *pseudo Eremita*, a hamis remete három nap múlva, április 16-án került sorra. Őt Köröskényi Károly, a megye szolgabírája hallgatta ki:

1. *Mi a neved, mitsoda sorsú vallású honnan való vagy, és hány Esztendőös vagy?*

Frankovits Mihály, Szűts, Romai Katholicus, Kupuszinai születésű, 26-ik Esztendőben Szt Mihály napjáról járok.

2. *Miért vagy fogva?*

Azért mivel a Szt helyeket jártam.

3. *Te nem tsak a Szt helyeket jártad, hanem embereket is gyógyítottál, tehát mond meg mi módon?*

A' vakoknak rész-szerént nyálammal, rész-szerént szentelt vízzel szemeiket kenyegettem, a süketek fülökben szentölt vizet töltöttem, a nyavalyától törötteknek hogy három miatyánkot, három üdvözetet, és egy Hisek-egyét, a Szt Háromság és Jésum Mária Szt Anna tiszteletére imádkozzanak, meghagytam, a sebeseket szentelt vízzel orvosoltam, az inaszakadtaknak inait nyállal és szentelt vízzel kenyegettem, a magtalan Aszszonyoknak Imádságot hagytam, és magam is minnyájok felett imádkoztam.

4. *Tehát hány embereket és mitsoda nyavalyákból gyógyítottál meg?*

Tekéntetes Fábián Vojnits All Ispány Úr Roglyaticzai Majorjában lakozó egy vak Aszszonyt, a ki kilentz Esztendőkik nem látott, süket néma fiával együtt Imádsággal, nyálammal és szentelt vízzel meg gyógyítottam, de ezeknek neveit nem tudom, hanem az elfogattatott társaim tudják, a többieket pedig, a kiket meg gyógyítottam, nem ösmérem.

5. *Mi hozott téged ezen tsalfa életre, és ki adot tanátsot, hogy a Remete életnek színe alatt a gyáva népet tsaljad?*

Az én kivánságom mindég volt magányos Remete életet viselni, de mivel mindenütt üldöztettem, Kolluthi Plébános Tisztelendő Szuhányi Ferentz Úr mellé vettem magamat ki is minden üldözéseimben pártfogását ígérte.

6. *Ki adott tehát neked szabadságot a gyóntatásra, és bűnöktől való fel-oldozásra, mivel ez csak a fell Szentelt Papokat illeti?*

Én senkit sem gyóntattam.

7. *Miért tagadod asztat, hogy senkit sem gyóntattál, midőn a te tanítványod, Horváth Józseff, másképp Rosz kocsi már meg vallotta, hogy őtet is meg gyóntattad?*

Én senkit sem gyóntattam.

8. *Ok nélkül tagadod asztat, hogy senkit sem gyóntattál, mivel ugyan azon tanítványod Horváth József aszt is meg vallotta, hogy az Putriban lakozó Kormányos Jánosnak feleségét az Erdőben meggyóntattad, a ki többször is nálad az Erdőben volt? s pedig maganyossan?*

Eő tsupán tsak egyszer volt nálam az erdőben és könyörgött, hogy mivel az imádságban tétovázna és néha rosز gondolatai lennének, én azoktól őtet meg menteném, és paenitenciát, vagy pedig imádságot adnék neki, amit én meg is tettem, de őtet nem gyóntattam.

9. *A hozzád gyülekezett népnek miből prédikáltál mitsoda hitbéli oktatásokat adtál nékiek, amellyel a népet magadhoz tsalogattad?*

Én a népnek a Sz Anna tiszteletére ki adott könyvekből imádkoztam és énekeltem.

10. *Zavoczky János Topolyai Nemes ember asztat valya, a kinek süket ötsét minden foganat nélkül gyógyítottad, hogy az ösze gyülekezett nép előtt mondottad volna, hogy eddig Miska voltál, de maga az Attya Isten tégedet Ferentznek keresztelt és a Szt Anna lenne a te anyád?*

Lelki látásban az Attya Isten Püspök ruhában maga nekem az Kollúthi Templomban ugy mint álomban mutatta a Miska nevemet el-változtatván. Eő maga engemet Ferentznek Keresztelt; későbbben pedig midőn üldözni kezdetek és látván, hogy az Isten Szt emberének sehol helye nem lenne, nagyon megszmorkodtam, búsuítam, ugy hogy majd kétségbe estem, végtére a lelkem üdvösségéről is kételkedtem, akkor az Istenhez fohászkoztam, hogy vigasztalást az egekből küldene, halottam azután éjtszaka, hogy szállásomon az ajtó roppant, fel-keltem, Remete köpönyegemet magamra vettem, és az ajtótt ki is nyitottam, de mindjárt valami világosság meg ütött, én ettől meg ijedtem, le estem, a mire két Aszszony egy gyermekkel bé jött akkor a leg szélsőnek ég színű ruháját meg fogtam, meg tsokoltam, mire Eő aszt mondotta: *Ne fély édes fiam, én a Te Anyád Szt Anna vagyok.* Azután a másiknak lábaihoz borulván benne a Szűz Márját láng színű ruhában meg ösmértem, a harmadik pedig egy gyermek fehér ezüstös ruhában lévén a Jézuska volt, kiket én mindnyájokat ösze fogoszkodva természetes szemeimmel láttam.

11. Ki nyilatkoztattad e' ezen Égi jelenést Tisztelendő Szuhányi Plébános Úrnak, hogy erről néked tanátsolna?

Igen is kinyilatkoztattam és midőn erről előtte bizonykodnék asztat felelte, hogy nékem eszt elhiszi, és javasolta, hogy tsak maradjak Jésus Mária, Szt Anna tisztelője egész életemben, és ugyan azon Plébános Úrral Kolluthon a szállásomon is énekeltem, a néppel pedig a Templomban utánam énekel.

12. Ki Küldött tehát tégedet Roglyaticzára Mtheresiopolisban Szegedre, és Vármegyénk több részére, hogy apostolkodjál?

A Szegedi nép Kollúthra jött, és engem az oda való Plébános Úrtól el kért a kinek szolgája voltam, hogy egy beteget gyógyítani Szegedre mennék a hol engem üldözni kezdettek, ahonnan elmentem és MTheresiopoloson keresztül Kolluthra indultam ottan több betegekhez mentem, és őket gyógyítottam, és midőn az oda való, meg boldogult Plébános Urat meg látogatnám, a Városházához hívtattam, a honnan Kollúthra vissza utasítottam.

13. Hát tudszé írni? Ki készítette a nálad találatott írásokat, és mit jelentenek azon név Jegyzetek?

Én magam írni nem tudok, a nálam talált Jegyzékek pedig azoknak nevei, kik Jésus társaságában állottak.

14. Hová tetted a bé szedet pénzt, mond meg annak mennyiségét, és mire való fordítását?

A Jésus, Mária Szt Anna oltárának Kollúthon való fell építésére 160 f adtam, a hozzám jött betegeknek pedig javallottam, hogy misére adjanak, mivel hamarébb meg gyógyúlnak, de menyit adtak nem tudom a mit pedig Tsirkéket, és más e féléket kaptam, mind a Plébános Úrnak adtam.

15. Lélek Károly a Te Tanítványod aszt vallya, hogy 900 fnál többet adtál az Kollúthi Plébánosnak, ne tagad tehát az adományoknak mennyiségét, hanem vald meg igazán?

A mint fellyebb vallottam, annál többet nem adtam.

16. Hol Kaptad tehát azon 171 ft és 36 darab külömb-féle ezüst pénzt, a mellyek Futó Jozseff Társadnál el fogatásakor találtattak, és melly végből adtad azon pénzt a Futónak?

Ezen pénzt a néptől Isten nevében kaptam, és Futó Jozsefnek őrizet végett által adtam, mivel magamnál pénzt nem tartottam, ezen pénzt pedig részszerént oltárra adni, részszerént a magam szükségére fordítani akartam.

17. Noha te aszt állítod, hogy 160 fnál többet a Plébános Úrnak oltárra nem adtál, de mégis a Zombori Képfaragóval 600 ft megalkudtál, hogy már a többször említett Jésus, Mária, Szt Anna oltárát el készítene, hogy tehettél tehát illy Kötést több pénz nélkül?

Az Istenben bíztam, hogy majd több pénzt ad, az oltárt pedig az alamizsnából a Plébános Úr füzeti ki.

18. *Ki hirdette virág Vasárnapra a bútsút és az oltár fell szentelését, és ki hívta azon embereket hogy oly csinossan oda meg jelenjenek?*

A Tisztelendő Plébános Úrtól hallotta a nép, hogy Kalotsárúl már az Engedelem az oltár fell szentelése végett meg jött, a mellyet is én tőlök meg tudván, a többi népnek az putri előtt tudtára adtam az oltár fel szentelését, és a butsút, a nép pedig önnen akaratabúl ruházkodott fell tziarán a Szt Anna tiszteletjére.

19. *Hát te hol voltál, mikor a nép bútsúval Kollútra ment?*

Én vélök egygyütt el indúltam, de mikor meg hallottam, hogy a Ns Vármegye elfogattatásomat el-rendelte Pilaszanovits Máté Úr régi Kortsmájátul paraszt köpönyegben egy Topolyai ktosin meg szöktem, és a Putriban vissza mentem.

20. *Ki mondotta meg tehát néked, ogy a Ns Vármegye megfogattatásodat elrendelte:*

Én a néptől hallottam, de ennek előtte is az Omoroviczai Plébános Úr Dubokán Fútó Benedeknél keresett, hogy tuttomra adja el fogattatásomat, de én akkor a Putriban a Vice Ispány Úr szállásán voltam.

21. *Minek utánna a Szt Szék és a Ns Vármegye el-fogattatásodat meg parantsolta, mennyi ideig tartózkodtál az Kollúthi Plébános Úrnak pártfogása alatt, és hol voltál rejtve?*

Én Karátsony böjtjétől Szt István napjáig, még mindig Kolluthon a Plébános Úrnál tartózkodtam, a ki is betegségemben engemet apolygattott, és mondotta, hogy fel-gyógyulván mennék el, a honnan is Maria Zellre indulván Fejérvárig mentem, onnan pedig Budára, Budárúl pedig Omoraviczára Honkó András Plébános Úrhoz jöttem, a hol is egy hétig tartózkodtam, de midőn el fogni akartak a szoba ablakon az gazdaszony, a többi néppel ki szöktetett azután kotsira tétettem egy subával bé takartattam, és így el-ejtve az Putriba vitettem. Ugyan az Kollúthi és Omoraviczai Plébános Urak, de töbnyire a Kollúthi, az Omoroviczai gyávább lévén arra biztattak, hogy ennél a feltett czélnál maradjak mondván hogy üldözéseket is fogok szenvedni az igazságért, de a Szentek is szenvedtek és meg is haltak a Krisztusért. Ezen tüzet bennem még jobban gerjesztette az, hogy a Kollúthi Plébános Ur előttem a Templomban letérdepelvén, a nép előtt a Keresztet általam a fejére tétette, és maga felett imádkoztatott, a ki az imádság után a keresztet megsókolta, az omoroviczai Plébános is mind ezeket velem, de tsak a szobájában meg tétette. Ugyan azon Kollúthi Plébános Úr udvarában lévő kútból egy vödör vizet merítettem felette imádkoztam és a Kútban lebotsájtottam, melly vízzel az után a betegek magokat mosogatták.

22. *Mért tetted Te ezen víz fel szentelését mikor ahoz neked hatalmad nem lehet?*

Tisztelendő Szuhányi Plébános Ur a nép előtt mondotta, hogy a veder felett imádkoznék, mikor pedig magunk voltunk aszt is mondotta, hogy azért imád-

kozottatott velem a kút felett, mivel ő beteges és hiszi, hogy az víz nékie használni fog.

23. Kordákat minek jelenségül adtál? Ki szentelte fel azokat és mit adtak értük?

A Krisztus Urunk Geczemányi Kertjében való meg fogattatása, és meg kötöttese jelül osztogattam a kordákat, ezeket pedig elejénten fel szentelve Maria Gyúdrül hoztam, azután Zsiták Mártony is utánam való a Barátoknál Portziunkula ünnepén kordákat szenteltetett. Ugyan a Monostori adminisztrátor Úr Kraitsits Imre azon Kordát, melyet Testemről le vettem, és nékie által adtam, és később az énrészemre kordákat fel is szentelt, de miolta ezeket a Szt Szék el tiltotta, többet nem osztogattam, hanem a népek magok tsináltak magoknak kordákat én pedig az kordákért semmi füzetést nem vettem.

24. Mért tagadod hogy kordákat nem osztogattál a Szt Szék tilalma után holott az Kolluthi Virág vasárnapi pompás bútsúra indult népek el menetelők előtt tőled kordákat kaptak?

Nekiek kordákat én nem adtam, hanem tsak valami hatra vagy hétre tso-mókat kötöttem.

25. A nép nem tsak hozzád gyülekezett, hanem tudva vagyon az is, hogy te tanyáról Tanyára jártál és ottan a népnek külömb féléket mondottál?

Mivel a nép hozzám jönni nem mert, tehát én Dubokára, Roglyaticzára és Omoroviczára mentem és a Szt Annárúl nekiek olvastam és énekeltem.

26. Husvét Vasárnapára midőn Kolluthra mentél történt e ezen oda meneteled önn szándékból vagy pedig valakinek meghívásából?

A néptől hallottam, hogy Plébános Úr üzentetett nekem, hogy Husvét vasárnapjára jönék el.

27. Mikor tehát oda jöttél a Plébános Urhoz mit mondott, és mikép várattattál el tőle?

Azt mondotta, hogy minek jöttem oda, mért nem mentem Kupuszinára és javallotta, hogy tüstént mennyek vissza, még azon éjszakán Kupuszinára, a mit én néki meg is ígertem, de mivel a sztrázsák a Plébános Úr háza elejbe állítottak, el nem mehettem. De soha egész életemben én erre nem is vete-medtem volna, hogy ha a fenn említett Papok nem lettek volna, mivel a fiu az Atyának engedelmeskedni szokott én őket annak nézvéen, mindenekben tanátsaikat követtem.

28. Hát ki hozott Kollútra és mit füzettél nekie?

Fúto Józseff Benedek Dubokáról Kollúthra hozott a kinek az fuvarért 4 ft ígertem, hanem el fogattatásom végett meg nem füzettem.

29. Rómába akartál e? és mi végből utazni?

Romában Tokody Mártony Bajai Lakossal menni akartam, és Péts Városáig el is mentem, a honnan vissza utasítottunk, azon végből akartunk pedig

Romába menni, hogy Eő Szentségétül a kordások Társaságának meg erősítését ki kérjük.

30. Horváth Jozseff másképp Rosz kotsi aszt is valya, hogy te őket tanítványodnak fel valóttad, meg gyontattad és áldozás helyett meg csokoltad?

Igaz hogy társamnak fel vettem, hogy a Szt helyeket velem járja, a kinek az haját én meg is nyírtam, de bűneit csak panasz képpen nekem el beszéllette, a kinek javasoltam, hogy Kolluthra az Plébános Úrhoz ményen, és gyonjon. Hogy pedig én ötet, és másokat tsokoltam a nem egyéb okból történt, hanem tsupa szeretetből az emberi nemzet eránt, mellyért kész volnék meg halni én őket mindnyájokat, ők pedig engemet viszont csokoltak.

31. A ládában találtatott Irott könyvet, és abban foglaltatott életed le írását, ki készítette és minek valók voltak azok nevek jegyzékei, és nyomtatott czédulák?

Az irott könyvet életem leírásával Tokody Mártony társom a Lajstromokkal együtt . . . [a másoláskor a szöveg utolsó sora megsérült] készítette, hogy Romában Eő Szentségéhez vigyük a nyomtatott czédulákat pedig melynek üres helyeiben a Jésus társaságában fell vett személyeknek nevet bé iratták, Kalotsárúl Turkovits Jozseff szindikustól kaptam, kinek mindenkor a fell vett személyeknek neveit el küldöttem ő pedig azon Lajstrom szerént készített czédulákat nékem azon okból küldötte, hogy a fell vett Társak el osztanám.

32. Tolna Vármegyében Bátán mikor voltál, mennyi pénzt szedtél össze?

Öt forintnál többet nem kaptam.

33. Kollúthon fel épült oltárt, miért és mi célból tsináltattad?

Midón láttam hogy a betegek meg gyogyulások végett hozzám jönnek és egy kevés pénst is össze szedtem volna, ki nyilatkoztattam Tisztelendő Szuhányi Plébános Urnak azon szándékomat, hogyha hely meg a Templomban volna, én örömet a Jesus, Mária, Szt Anna tiszteletére egy oltárt csináltatnék, aki ezen szándékomat jóvá hagyván, az tőlem addig össze szedett 160 f ezen célznak tellyesítésére az említett Plébános Úrnak által is adtam a többi pénzt pedig Plébános Úr az alamizsnából szedte össze és aval az oltárt elkészítette.

34. Voltál é katona, vagy pedig fogva?

Katona nem voltam, hanem Mária Gyűdön Klastromban Terciánus harmadfél esztendeig voltam a harmadik Rendnek modja szerént a Profeszziót le is tettem, és a Noviciátust is el végeztem. Fogva pedig Baján a betegek orvoslásáért egy óráig voltam. Kollúton is fogva voltam, és Notárius Úrnak meg hívására mindjárt meg is jelentem, de midón a Notárius Úr Szántovára a Tettes Szolga Bíró Úr elejbe küldeni akart Tisztelendő Szuhányi Plébános Úr engemet az útszán sok népek jelen létében erőszakosan megszabadított.

Frankovics vallomásában szó esik a ládájában talált és lefoglalt iratokról, életrajzáról és bizonyos cédulákról. A levéltári dokumentumok között meg-

található Antunovits Károly szolgabíró feljegyzésében a remete személyes holmijainak leltári jegyzéke is:

Feljedzése

Azonn holmiknak, mely Frankovits Mihály tsábitó Remeténél megfogattatása alkalmatosságával találtatott.

- 1 Nyoszola lágy fábul.
- 1 Kiss asztal lágy fábul.
- 2 Szalma szék.
- 1 Térdellő zsámoly lágy fábul.
- 1 Láda lágy fábul.
- 2 Fiokos Kép.
- 2 Avittabb rámába foglalt kép.
- 1 Gipszbül formált N: Sz: János Képe.
- 3 Viaszk Gyertya.
- 1 Réz Lámpásotska.
- 1 Két posztobúl vart új nadrágh
- 1 Fekete posztó sipka
- 1 Bádog Píksiss.
- 14 Nagyobb és kisebb törülköző kendő.
- 1 Ing.
- 1 Gatya.
- 1 Lepedő.
- 4 Darab fehér Csipke.
- 1 Czin Kalány.
- 2 Pár Kés, vellával.
- 20 Kisebb és nagyobb Könyv.
- 1 Vass Feszület, 1 olvasó, 1 vass és 1 madzag Corda.
- 3 Gombolyag Czérna és más efféle imádságok, képek, olvasók és Gyűrűk.
- 1 Petsét nyomó.

Frankovits Mihály és társainak vallomását a megyegyűlés 1819. április 26-án és az utána következő napokban tartott megyegyűlés hitelesítette. A megyegyűlés elrendelte Mészáros Dániel főszolgabírónak, tanúként hallgasson ki több pecellősit és szenttamásit. Nyomozásának eredményét azonban csak 1819. szeptember 28-án küldte meg. Ez a kihallgatási jegyzőkönyv Frankovits Mihály bűnösségét volt hivatott alátámasztani. Ebben a legérdekesebb részek a gyógyulást kereső asszonyok meséje.

Sz: György Hava 26-án Zomborban tartatott Tttes Főben Járó Törvény Szék Jegyző Könyvének 60-dik számára, mind az ahoz Kapsolt Jegyzésben foglalt, mind pedig azóta Frankovits Mihály Kereső személyeket, arról körülállásossan ki halgatván, Kinek föl ingerléséből, mitsoda czélből, és mitsoda ajándékokkal mentek Frankovits Mihály Kupuszinaí volt Szüts Legény mind ki adott Remetének látogatására, és Tiszteletére, Visgálást meg tévén, azokk vallatásaikat rendszerént itten elő terjesztyük

Petrovaszellán:

Menyhárd Borbala Nagy Balázs Hitvese vallya, Hogy f. e. Áldozó Csütörtökön, a vagy Pünkösöd Hava 20-kán 17-ted magával tsupán Közönségessen folyt hirre, amint Bera Ruzsinál öszve jöttek, ama Remetének, a vagy a ki kiáltott Csuda tévő Sz. Embernek látogatására indulván – Topolán, Adai, Széntai, Moholi, és több Helységbéliekkel öszve vergődvén, egész Bezdányi Csárdáig mentek, hol egytől is, másstól is értésökre esvén, hogy héjába menének. 3. Nms Milititsi Legényt bővebb Tudakozás végett Kulutra bé Küldöttek, és mivel azok is azon szomorú reméntelen hirrel – hogy már el fogva vólna – tértek – ki ki nagy szomorkodva és Isten áldva vissza térti kéntelelített, – Semmi ajándékot nem vitt. Czéllja pedig vólt a világtalan Leánya, és Testvér Nénnye gyógyítása.

Molnár András az ellőbivel egy formán – hogy nyomorúlt Feleségének segítséget nyerhessen, vele oda vóltak Molnár János Palásty Örzse és többenis, Kikről jól nem emlékezik.

Józsa Anna pedig tagadja, hogy ő valaha vólt vólna is Kuluton – Tóth Borbara nem találtaik P:szellán.

Látó Boris vallya: Hogy F:Holnapnak 13-kán szopos Leánykáját el választás okáért Moholyra vivén, hogy ott látta, mitsoda nagy Készülettel a Sz: Remete látogatása miatt Adára indúlnának, magais azon Kevés Kenyérrel, mellyel Moholyig hozott, Adára, és onnan Számos Adaiakkal onnand Ki hozatott Ászlónak kísértése mellett Zombornak indúlt – Az nap estve számosabb máss Helybeliekkel is Topolai Szöllők alatt megállapodván – Topolaiak által hozatott, és késértett Sz: Anna Képével megköszöntettek, és ugy 14-én Zombornak indúltak, Zombor alatt pedig Remete ruhákban föl öltöztetett 3. Asszonyok által, kinek nyakokrúl függő olvasókról nagy Feszületek kezekben az egész Népnék láttára tartattak, egyformán meg álltattak, és az egész sokaságot mind rendre hozni, mind pedig arra bírni különféle remények mellett iparkodtak, hogy ámbár azon Nap Vas és Tűz ellenök jönne, azokban álha-

tatossak legyenek, és így mindeneket meg vetve mindent Sz: Anna Tiszteletére, melyet Koronázni fognak, tegyenek – vallya tovább, hogy mint egy 50 Leányok fehérbe öltözve Sz. Anna képét, melyet egy Legény elő vitt, Késértették légyen – Az egész czélyok pedig a Remete meg szabadítása vólt.

Sz: Tamáson

Szila Antal vallya, hogy májusban már múlt esztendeje, midőn Monostoron a Remeténél volt, sülyös felesége miatt, ugyan tsak akkor kordát is 2 forintokért kapot, olly meghagyás mellett, hogy 7 Miatyánkot, és annyi Üdvözletett minden nap, melette imádkozzon. Ugyan tsak akkor orvoss végett bizonyos füvet, s vizet is kapot. Oda való menetelére senki egyébb, hanem Zomborban folyt köz Hírr ösztönt adott, amidőn tudniillik ottan lévő szőlejét művelte vólna, halota.

Vöröss Örzse vallya, hogy tsak múlt esztendőben Monostoron volt azonokból, hogy a Sz: Malaszt által engedettne meg nékie, hogy ő is a Remetének módja szerént tudná az Istent ditsóítteni, mivel amint hallotta jobb tanításokat, és üdvösségessebb imádságokat tudna, mint a mostani Lelki Pásztorok, és ugyan aszért most is érette, és az ő ki szabadulásáért imádkozánad, a mint is erőssen reménli, annál inkább, hogy azon alkatmatossággal, amit a Monostori Plébános a Remetétől misékre való pénzeket, meg vetette volna, Kulúti Plébános maga kotsiján azon Remetének gyűjteményét Kulútra bé vitette, hova a tanú is, a Sz. Anna képét vivén, ment, és azon kegyelemért Kordát is kapott, Ugyan azon alkatmatossággal a Remetének körösztt annyától halotta, hogy kupuszinai volt öreg Plébános, a midőn köröszttölte, már előre megmondott, mitsoda üldözéseket fog e világon a szegény szenvedni.

Szmlenitcky Boris azon alkatmatossággal mint az előbbeinek Monostorra jár(ult), szédülése ellen orvoslást könyörögni, a melyet is azonnal, hogy az kordát el nyerte meg kapta, és azoltától legkisebb szédületet nem érezen. Az Kordájért mint egy 4 rőfnyi vászont ajándékúl adott, és mellette az öreg hagyása szerént mind ekkoráig minden nap egy Mi-Atyánkot imádkozott, és tovább is imádkozni kötelességének tartya.

Kotsis Rozália vallya, hogy tova 20 esztendőknél gyermekszülés után szenvedett vér folyás orvoslása végett azon Csuda tévő, és akkoron Monostoron lakozó Remetéhez ment, kihez mihelyt bé lépet vólna, meg mondotta légyen nékie, mind az említett . . . nyavalyáját, mind pedig, hogy azon szempillanattúl, amellyben bé . . . meg gyógyult volna, amint is valóságosan meg gyógyult.

Vörös István felesége . . . kinek szemei szörnyen fájtak, és sehol segítséget nem kaphatott . . . tsak azokk szerzendő segítségért Monostorra ment, hol is az ottan tartózkodó Remetének kegyelméből kordát kapot, és a felesége azóltátul minden fájásoktól meg menekedett.

*

Szent Miska és hat lefogott társa ügyük bírósági tárgyalásáig börtönben maradtak. Ügyüket 1819. augusztus 30-án kezdte tárgyalni a megyei bíróság, ezt azonban megelőzte a hamis remete kiszabadításának kísérlete.

JEGYZETEK

- ¹ Bende József: A Szent-Miska-féle vallási mozgalom keletkezése és lefolyása. Bács-Bodrog vármegyei Történelmi Társulat Évkönyve, VI. évf., 97–113. p., Zombor, 1890
- ² Bende: i. m., 98. p.